

**DROŠĀKAI
SABIEDRĪBAI**

20

Valsts probācijas
dienests

Valsts probācijas dienests

Nepilngadīgie probācijas dienesta uzraudzībā: pašreizējā situācija un izaicinājumi

Krista Skara

Probācijas programmu nodaļas vadītāja

Valsts probācijas
dienests

Valsts probācijas dienests

Tieslietu ministra pārraudzībā esoša tiešās
pārvaldes iestāde, kas īsteno valsts politiku
sabiedrības drošības jomā

Valsts probācijas
dienests

VALSTS PROBĀCIJAS DIENESTS

Izveidots 2013. gada 7. oktobrī, Tieslietu ministrijas pārraudzībā.

2022. gadā Dienests strādāja ar 15 727 probācijas klientiem.

Dienestā nodarbināti ap 400 speciālisti visā Latvijas teritorijā (44 nodaļās).

- Divas Bērnu un jauniešu nodaļas Rīgā.
- Speciālisti darbā ar bērniem un jauniešiem visās nodaļās.
- No 2023. gada jauna funkcija Probācijas novērošana bērniem (ARPL).

Valsts probācijas
dienests

VALSTS PROBĀCIJAS DIENESTA FUNKCIJAS

Izvērtēšanas ziņojums

Sabiedriskais darbs

Uzraudzība
Novērošana
(ARPL)

Izlīgums

Probācijas
programmas

Valsts probācijas
dienests

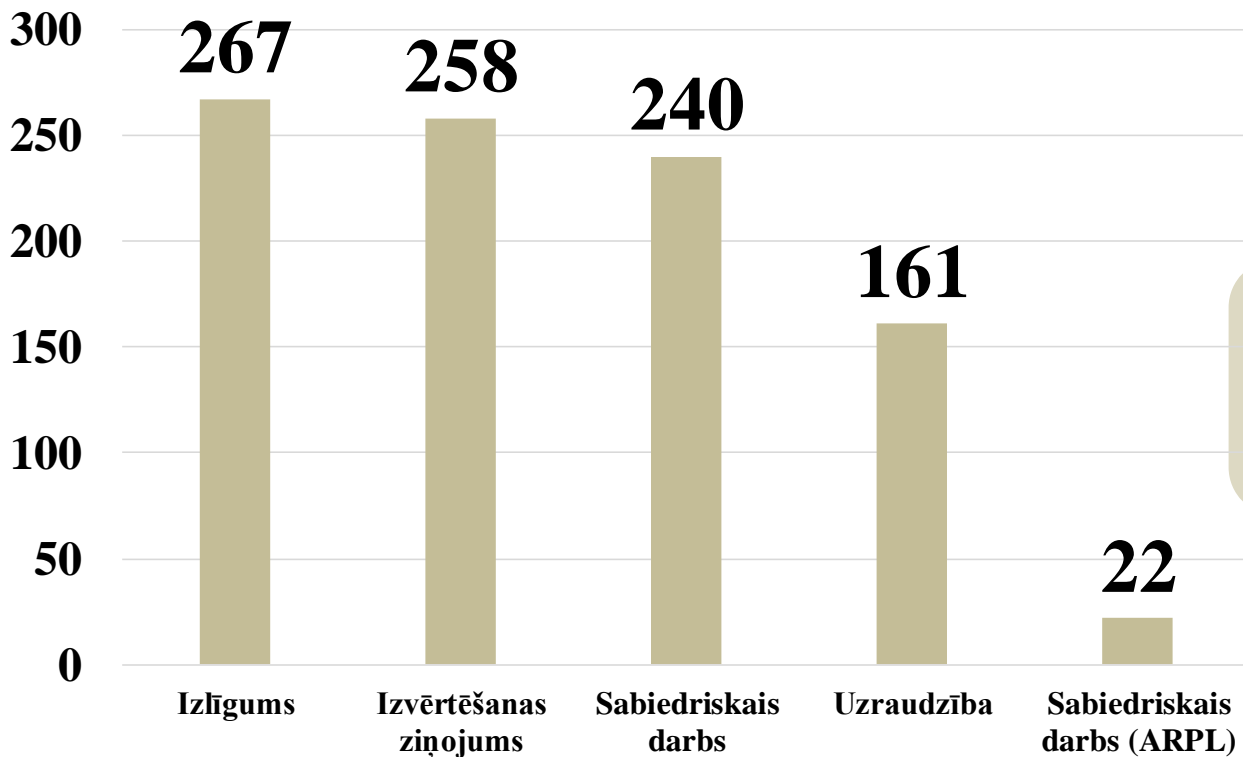
Funkcijas

- 1) **sniegt izvērtēšanas ziņojumu par probācijas klientu;**
- 2) nodrošināt probācijas programmu izstrādi un licencētu programmu īstenošanu;
- 3) organizēt kriminālsoda — sabiedriskais darbs — izpildi;
- 4) **organizēt audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa — sabiedriskais darbs — izpildi;**
- 5) pārbaudes laikā uzraudzīt personas, pret kurām izbeigts kriminālprocess, tās nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības;
- 6) **organizēt un vadīt izlīguma procesu** kriminālprocesā un lietās par audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu bērniem;
- 7) uzraudzīt personas, kuras nosacīti notiesātas vai nosacīti pirms termiņa atbrīvotas no brīvības atņemšanas iestādēm;
- 8) **uzraudzīt personas, kurām piemērots kriminālsods — probācijas uzraudzība;**
- 9) nodrošināt audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa — probācijas novērošana — izpildi.

Valsts probācijas
dienests

Nepilngadīgo skaits ar kuriem Dienests strādāja 2022.gadā

Dienests
2022.gadā strādāja
ar **948**
nepilngadīgajiem

Valsts probācijas
dienests

Ļaunais vilks

Policista onkulis

Cietums

Nāve

Valsts probācijas
dienests

Biežāk veiktie noziedzīgie nodarījumi

Sabiedriskā darba klienti:

180.pants. Zādzība, krāpšana,
piesavināšanās nelielā apmērā

175.pants. Zādzība

262.pants. Transportlīdzekļa vadīšana alkohola,
narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu
apreibinošu vielu ietekmē

Uzraudzības klienti:

175.pants. Zādzība

253.pants. Narkotisko un psihotropo vielu
neatļauta izgatavošana, iegādāšanās,
glabāšana, pārvadāšana un pārsūtīšana.

176.pants. Laupīšana

Valsts probācijas
dienests

Nepilngadīgs bērns probācijas uzraudzībā

Vecums: no 14 gadiem līdz 17 gadiem

- Procesu atkarības (sociālās, psiholoģiskās sekas).
- Vielu lietošana: regulāra, pārdozēšana, līme un narkotikas.
- Speciālās izglītības kodi (paliek smagāk).
- Grūti sasniedzams: laiks un vieta, lai nodibinātu kontaktu.
- Bērns uz papīra.

Valsts probācijas
dienests

Nepilngadīgs bērns probācijas novērošanā (ARPL)

Uz 2023. gada septembri: 9 bērni

Vecums: no 12 gadiem līdz 17 gadiem (no 11 gadiem)

- Emociju regulēšanas grūtības, neizrāda tās.
- Mantiska rakstura noziegumi (atsevišķi gadījumi laupīšana, seksuāla rakstura noziegums).
- Speciālās izglītības kods (57, 58).
- Negribēts skolā un ģimenē.
- Ģimene nav resurss.
- Šo bērnu negaida nekur, viņš to saprot un neveido ne ar vienu kontaktu, opozicionāra uzvedība.

Valsts probācijas
dienests

**Ja tu tiešām gribi sākt
mani iepazīt...**

Valsts probācijas
dienests

Tad šādi es jūtos par sevi

Pašportrets

Pašportrets

Pašportrets

Valsts probācijas
dienests

Mani sauc Andris, man tagad ir 13 gadi

Es mīlu savus vecākus, neesmu ļoti sen viņus saticis.

Mana dzīve ir interesanta, es nekad nezinu, ko darīšu rīt un kur es būšu, izņemot skolu.

Katru dienu 6 ceļos uz skolu. Kāpēc man tik ilgi jābrauc uz skolu? Esmu piekūsis. Skolā visi gruzī par skolu – es jau sen neko te nesaprotu. Gribu gulēt.

Mani nopratināja policija, jo es esot cietis kādā noziegumā, nesapratu kādā.

Vispār sen neesmu mājās bijis, dzīvoju tur, kur man ir interesanti. Mana dzīve ir vieglāka, ja citi domā, ka manis nav!

Ja mani atrod, tad neliek mierā, es nesaprotu kāpēc, es nesaprotu, kāpēc pret mani kāds mēģina būt labs. Ko viņš grib?

Valsts probācijas
dienests

Kāpēc?

Kas notika?

Seku mazināšana!

Mācīšanās! Atturēšanās!

Valsts probācijas
dienests

Kuras ir deficīta jomas?

Kuras jomas ir piepildītas un no kurām var paņemt?

Kurās jomās nepieciešams **atbalsts**?

Valsts probācijas
dienests

Par ko
visbiežāk mēs
domājam?

Par efektivitāti!

- Par rīcību
- Par drošību
- Par psiholoģiskā atbalsta nodrošināšanu
- Par personāla apmācību darbam ar dažādiem klientiem
- Par informēšanu
- Par pieejamajiem resursiem

Valsts probācijas
dienests

BET

Valsts probācijas
dienests

Kā to darīt?

- Rehabilitācijas ideja: ticība, ka klients var būt labs un šobrīd dara labāko ko spēj un prot.
- Mēs nevaram aizvest klientu tur, kur paši neesam!
- Koncentrēšanās uz procesu, ne rezultātu.
- Risinājums tūlīt un tagad nav iespējams!
- Skaidras prasības un elastība.
- Centrā ir **bērns un viņa ģimene!**

Valsts probācijas
dienests

ES NĒRŪNĀJU
TIKAI TĀPĒC
KA PROBLĒMAS
ATTĪECTĪBĀS.

Valsts probācijas
dienests

Attiecības ir mūsu dzīves asinis,
un tās dod mums noturību ne
tikai kā indivīdiem, bet arī kā
kolektīvai kopienai.”

Dr. Dan Siegel

Valsts probācijas
dienests

Kas strādā?

Starpinstitūciju sanāksmes (STIS) pēc nepieciešamības

- Noteikti uzdevumi un termiņi.
- Regulāras tikšanās.
- Informācijas nodošana jo konteksts ir svarīgs!

Kolēģu konsultācijas

- Speciālists nav viens ar gadījumu!
- Konkrēts gadījuma vadītājs.
- Atbalsta komanda lietas vadītājam: stingrāki sodi kā galējais variants, vairāki lēmumu pieņēmēji.
- 100% pārliecība, ka esi izdarījis visu, ko varēji.

Valsts probācijas
dienests

Kas strādā?

- Cilvēkos ieinteresēts darbinieks ar atbilstošu attieksmi: ieinteresēts, gatavs domāt ārpus rāmjiem.
- Neatlaidība. Ārī pie neveiksmēm.
- Bērna līdzdalība: STIS, uzraudzībā, bērns var izteikt domas un pieņemt lēmumus.
- Bērna komanda: jebkurš, kas viņam tic un ir gatavs palīdzēt (ģimenes atbalsta persona, brīvprātīgais, skolas personāls...).

Valsts probācijas
dienests

Izaicinājumi

- Nemotivēti bērni (neprot sadarboties).
- Bērni nav pieejami, izsludināti meklēšanā.
- Ne visi bērni ir gatavi būt sabiedrībā.

- Speciālistam spēt pieņemt neizdošanos un mācīties no tās.
- Izmaiņas bērņā un viņa dzīvē nevar panākt ātri, tas nav izdarāms! Pieaugušie, esiet reāli!

- Attieksme (ne zināšanas).
- Pēctecība un izpratne par kontekstu (bērņa dzīves pieredzi).

Valsts probācijas
dienests

Kas ir tas, kas veicina kriminālu
uzvedību?

≠

Kas ir tas, kas veicina atturēšanos
no pārkāpumu veikšanas?

Valsts probācijas
dienests

Atturēšanās

Trīs galvenās teorētiskās perspektīvas, kas koncentrējas attiecīgi uz:

- vecuma un nobriešanas nozīmi;
- dzīves pārmaiņām un ar tām saistītajām sociālajām saitēm;
- naratīvām izmaiņām personīgajā un sociālajā identitātē (Maruna, 2001).

Atturēšanās process rodas šo trīs faktoru kopu mijiedarbībā.

Valsts probācijas
dienests

Atturēšanās

Desistance

- Ne tikai motivācijas, bet arī **cerības** attīstīšana un uzturēšana kļūst par galvenajiem Dienesta darbinieku uzdevumiem (Farrall & Calverley, 2006).
- Atturēšanās var tikt saprasta tikai **cilvēku attiecību kontekstā**; starp profesionāļiem un likumpārkāpējiem, un arī starp likumpārkāpējiem un tiem, kas viņiem ir svarīgi (Burnett & McNeill, 2005; McNeill, 2006).
- Atturēšanās mērķis ir atklāt cilvēka rīcības brīvību, intervencēm jāveicina un jāciens pašnoteikšanās; tas nozīmē **strādāt kopā ar klientu/bērnu**, nevis priekš viņa (McCulloch, 2005; McNeill, 2006).

Valsts probācijas
dienests

McNeill, F. (2012). Four forms of 'offender' rehabilitation: Towards an interdisciplinary perspective. *Legal and Criminological Psychology*, 17(1), 18-36.

Četras rehabilitācijas formas

PSIHOLOĢISKĀ

Psiholoģiskās puse, ar pozitīvām, individuālām izmaiņām.

SOCIĀLĀ

Sociālā puse, statuss.

TIESISKĀ

Tiesiskā, juridiskā puse, soda reģistrs, stigmas un zīmogi.

MORĀLĀ

Morālā puse, konflikts ar upuri, sabiedrību un taisnīguma atjaunošana.

Valsts probācijas
dienests

Ko mēs vēlamies?

Ja mēs vēlamies kaut ko mācīt, mums jāsaprot kā cilvēki mācās un jāpārzina cilvēka attīstība.

Ja mēs vēlamies, lai cilvēki pārtrauc veikt noziegumus, mums ir jāsaprot, kas palīdz to izdarīt, kas palīdz atturēties.

Valsts probācijas
dienests

Paldies

Krista Skara

Valsts probācijas dienests
Probācijas programmu nodaļas vadītāja
krista.skara@vpd.gov.lv